

Metsänhoitoyhdistys Mänty-Saimaa
Suvi Kokkola, toiminnanjohtaja
suvi.kokkola@mhy.fi

Lausunto

06.04.2021

MTK-Savitaipale
Jouni Muukka, puheenjohtaja
jouni.muukka@gmail.com

MTK-Kaakkois-Suomi
Tuula Dahlman, toiminnanjohtaja
tuula.dahlman@mtk.fi

MTK metsälinja/Kaakkois-Suomi
Hannu Ripatti, kenttäpäällikkö
hannu.ripatti@mtk.fi

Kaakkois-Suomen ELY-keskus
kirjaamo.kaakkois-suomi@ely-keskus.fi

Savitaipaleen pohjavesialueiden luokitukset ja rajaukset (KASELY/343/2020)

Yhteisenä lausuntonamme toteamme pohjavesialueiden luokitusten ja rajausten muutoksesta seuraavaa

Lausunnonantajat toteavat, että puhdas talousvesi on kaikkien eduksi ja onkin tärkeää, että siitä huolehditaan kaikessa toiminnassa. Pohjavesialueista huolehtiminen kuuluu normaaliin maa- ja metsätalouteen. Onkin tärkeää, että tiedämme mahdollisimman tarkasti tutkittuun tietoon perustuen käyttöön soveltuvat pohjavesialueet ja niiden rajat. Rajausten, luokitusten ja käyttötärpeiden lisäksi on syytä huomioida pohjavesialueiden muut vaikutukset elinkeinotoiminnalle.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen uudet luokitus- ja rajausperusteet:

”Pohjavesialueet rajataan geologisina kokonaisuuksina saatavilla olevan hydrogeologisen tiedon perusteella. Pohjavesialueet luokitellaan vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella luokkiin 1, 2, 1E, 2E tai E.

1-luokkaan kuuluvat alueet, jotka ovat vedenhankintaa varten tärkeitä, ja joiden vettä käytetään tai on tarkoitus käyttää yhdyskunnan vedenhankintaan tai talousvetenä yli 10 m³/vrk tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin

2-luokkaan kuuluvat muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat alueet, jotka pohjaveden antoisuuden ja muiden ominaisuuksien perusteella soveltuvat 1- luokan mukaiseen käyttöön.

Uutena tarkistuksen yhteydessä on otettu mukaan luokitukseen muun lainsäädännön nojalla suojellut, suoraan pohjavedestä riippuvaiset, luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset, merkittävät pintavesi- ja maaekosysteemit, joiden perusteella pohjavesialue saa lisämerkinnän E. ”

Yleisesti muutoksista

Savitaipaleen kunnassa ja osin naapurikuntien kanssa yhteisiä pohjavesialueita on luokiteltu kaikkiaan 30 kpl. Niissä kaikissa, lukuun ottamatta kahta Taipalsaaren puolella tarkistamatonta aluetta, on tehty rajausmuutoksia. Niistä 9 aluetta on saanut E-luokka merkinnän.

Yhteensä 6 pohjavesialuetta yhdistetään ja vanhoja jo poistettuja IV-luokan pohjavesialueita on nostettu 1E-luokkaan ja E-luokkaan. Rajaus- ja luokitusmuutoksista merkittävimpiä ovat III- ja IV-luokan nostot takaisin 1- tai 2 -luokkiin. Luottaen siihen, että alueet ovat aikanaan luokiteltu oikein ja sen pohjalta on alueiden käyttöä suunniteltu, nyt tehtävät muutokset voivat aiheuttaa kohtuuttomia vaikeuksia alueen toimijoille

Tiedottaminen / kuuleminen

Maanomistajia, joiden omistamalla mailla kyseisiä alueita on, ei ole riittävästi informoitu luokituksen ja rajausten muutoksien aloittamisesta eikä kuulemisesta. Ennen luokituksen ja rajausmuutosten aloitusta olisi ollut syytä lähestyä kaikkia pohjavesialueiden maanomistajia, jotta he olisivat voineet jo prosessin aikana käydä keskusteluja tarvittavilta osin ELY-keskuksen kanssa.

Kuulemisvaiheen informointi jäi myös vajavaiseksi. Maanomistajilta saadun palautteen perusteella asiasta ei ilmeisesti ole informoitu yleisesti ilmestyvissä lehdissä eikä suoraan maanomistajia. Kuulemisesta on ilmoitettu vain kuntien ja ELYn omien nettisivujen kautta. Koska läheskään kaikki kansalaiset eivät seuraa nettisivuja, jää asia huomaamatta myös henkilöiltä, joiden toimintaan pohjavesialueiden muutoksilla on vaikutusta. Koska rajauksilla voi olla vaikutuksia elinkeinonharjoittamiseen eikä maanomistajat ole saaneet suoraan tietoa kuulemisesta, heikentää se mahdollisuutta vaikuttaa omaisuuden käyttöön liittyviin asioihin ja on siten omiaan heikentämään maanomistajan oikeusturvaa.

Tämän epäkohdan korjaamiseksi olisi kuulemisaikaa syytä pidentää ja maanomistajien tiedottaminen sekä kuuleminen oltava avoimempaa ja henkilökohtaisempaa. Kuulemismenettelyn avoimuus on erittäin tärkeää, koska se näyttää olevan ainoa tapa asianosaisten vaikuttaa, kun päätöksistä ei voi valittaa. Nyt olevasta kuulemisesta on syytä ottaa aikalisä ja ottaa maanomistajiin yhteyttä palautteen saamiseksi ja selvittää vielä tarkennusta vaativia kohteita sekä vaikutuksia elinkeinoille. Olisikin hyvä järjestää maanomistajille esim. teams tms. tilaisuus, jossa pohjavesiluokituksen ja rajausten perusteista kerrotaan ja maanomistajat voivat esittää kysymyksiä ja mielipiteitä.

E-luokassa tarkennettavaa

E-luokan perusteena ovat pääsääntöisesti mainittu lähteiköt. Osalla näistä kohteista on todettu myös ihmistoiminnan vaikutuksia olevan vielä olemassa ja vesien virtauksissa erilaisia pohja- ja pintavesivaikutuksia. Onhan kaikki E-luokan kohteet käyty maastossa tarkistamassa? Seuraavilla kohteilla voi olla syytä vielä tarkentaa, täyttävätkö ne E-luokan kaikki vaatimukset SAV_002, SAV_003, SAV_009, SAV_010, SAV_014, SAV_015

Onko tarpeen laajoja pohjavesialueita merkitä kokonaan E-merkinnällä? Kohde voi sijaita laajankin pohjavesialueen reunalla ja kuitenkin koko pohjavesialue saa E-merkinnän. Pelkillä E-alueilla vaikutusalueita tulisi kohdentaa vain merkinnän perusteena olevan kohteen välittömään läheisyyteen.

Yksityiskohtaisemmin luokka ja rajauseruutoksista

Ukonkuoppa 0573901 ja Ojasti 0573092 pohjavesialueet sekä jo aiemmin poistettu Mäntykiven pohjavesialue ovat yhdistetty Selkäkankaan 0573907 pohjavesialueeseen. Ukonkuoppa ja Ojasti ovat olleet I-luokan pohjavesialueita ja Selkäkangas III-luokan pohjavesialue. Yhdistettäessä niistä on tullut 1E-luokan pohjavesialue.

- Ukonkuoppa ja Ojasti 1-luokan pohjavesialueilla on vedenottoa. Sen sijaan Selkäkankaan, III-luokka, alueella ei ole vedenottoa. Sellaista ei ole myöskään mainittu perusteluissa luokan nostolle suoraan 1-luokkaan. Vedenottoa ei ole perusteluissa esitetty myöskään suunniteltavan. Tämä on edellytys 1-luokan alueille. Pohjavesialueella aiemmat tutkimukset ilmeisesti sisältävät epävarmuustekijöitä miten hyvin nyt yhdistetyillä alueilla pohjavedet muodostavat kokonaisuuden. Mäntykiven yhdistämisen tarpeellisuutta, jo poistetuista pohjavesialueista, syntyvään laajaan pohjavesialueeseen ei ole perusteltu. On myös epäilyjä, että alue muodostuu useammasta pohjavesialtaasta. Epävarmuustekijöiden vuoksi on perusteltua kysyä, ovatko perustelut Ojastin ja Ukonkuopan I-luokan sekä Mäntykiven pohjavesialueiden yhdistämisestä Selkäkankaan alueeseen riittävät.
- Selkäkankaan alueella on ollut toimintaa, joka on vaikuttanut myös sen veden laatuun. Perusteluissa todetaan, että alueella on korkeita kloridi ja muita haitallisten yhdisteiden arvoja. Samoin perusteluissa alue on todettu riskialueeksi. Tutkimustietoa Selkäkankaan veden laadusta ja soveltuvuudesta vedenottoon ei ole esitetty ja aiemman käytön perusteella voi kyseenalaistaa soveltuvuuden. Alueella on ollut huoltoasemaa, kaatopaikkaa, pylväslaaniam yms. mahdollisesti veden laatuun vaikuttavia toimiam.
- = Myös Selkäkankaan alueen E-luokan (SAV-002) todellinen luonnontilaisuuden tai sen kaltaisuuden tulkinnessa on epävarmuuksia, johtuen alueen aikaisemmasta maatalouskäytöstä.
- = Alueella on edelleen elinkeinotoimintaa, joihin luokan nostaminen 1E-luokkaan voi vaikuttaa elinkeinotoimintaa heikentävästi. Kustannuksia elinkeinon harjoittamisen on odotettavissa lisää, jolloin elinkeinojen kannattavuus ja kehittäminen heikentyvät.

Nykytietoihin perustuen ja edellä mainittuihin seikkoihin vedosten Ojastin, Ukonkuopan, Selkäkankaan ja Mäntykiven pohjavesialueita ei tule yhdistää. Maanomistajien ja elinkeinonharjoittajien kanssa tulee käydä keskustelut elinkeinotoimintaan liittyen.

Seuraavat alueet ovat nostettu IV-luokasta takaisin luokiteltuihin pohjavesialueisiin E-luokkaan. E-luokan tutkimusraportissa alueilla on todettu ihmistoiminnan vaikutusta. Ovatko perusteet E-luokalle riittävät?

- Haukhonkangas 0573931, E-luokka
- Välikankaanmäki 0573934, E-luokka

Millaisiin tutkimuksiin seuraavien alueiden yhdistäminen perustuu?

- Välikangas/Havonkangas 0573955 A ja Kaurioharju 0590953, pohjavesialueiden yhdistäminen Kaurioharju-Havonkangas 0573955, 2-luokkaan
- Mäntykiven- ja Hepokivenkangas 0573915 A, B ja C, pohjavesialueiden yhdistäminen Mäntykiven- ja Hepokivenkangas 0573915, 2E-luokkaan